

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Стефан Георгиев Манев

член на научно жури за защита на дисертационен труд на

Ангел Иванов Колев

На тема: Формиране на мотиви за учене в обучението по биотехнология

за придобиване на образователната и научна степен „Доктор”

в професионално направление: Педагогика на обучението по .....

(Методика на обучението по биология)

Процедурата за придобиване на образователната и научна степен „Доктор” от Ангел Иванов Колев е разкрита на основание чл. 4. от ЗРАСРБ с решение на Факултетния съвет на Биологическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски” с Протокол №3/26.03.2013 г. Съставът на научното жури е назначен със заповед №РД-38-235/03.04.2013 г. Цитираните закони, правилници и заповеди са основание да се приеме, че стартирането на процедурата е проведено в съответствие със законовите разпоредби.

Научните интереси на дисертанта са насочени в областта на мотивацията при обучението по природните науки в средното училище. От тази обширна област дисертантът се е ограничил в областта на биологическите науки и по-конкретно в областта на биотехнологията. Тъй като мотивацията в учебно-възпитателния процес има различни аспекти, дисертантът е избрал един от най-важните – мотивацията за учене. Така се е оформила и темата на дисертационния труд - Формиране на мотиви за учене в обучението по биотехнология.

Промените в България и съвременното развитие на обществото, предизвикаха различни затруднения както в икономическата сфера, така и в областта на образованието. Една от най-тревожните тенденции в областта на образованието е намаляване на интереса и мотивацията на учениците от средното училище към природните науки и насочването им към хуманитарните области. Основната насока за преодоляване на тази тенденция трябва да бъде

разработването на стратегия за повишаването на интереса и мотивацията на учениците. Проблемът се задълбочава и решаването му в една или друга област не търпи отлагане.

Изследванията в областта на педагогиката и педагогическата практика не предлагат достатъчно сполучливи варианти за организацията на възпитателните и познавателни взаимодействия между ученика и педагога, които да доведат до формирането на мотиви за учене. Няма и разкрита връзка между възможностите за формиране на мотиви за учене в СОУ и Професионалните гимназии.

Казаното до тук ми позволява да заключа, че темата на дисертацията е не само актуална, но и особено важна.

1. Постановяване на целта

Дисертационният труд започва с въведение, в което е направен кратък исторически преглед и е обоснована актуалността на проблема. Авторът се е помъчил да разграничи причините за намаляване на мотивацията на учениците през последните години. В тази част докторантът обосновава и значението на биотехнологията в учебния процес, както за бъдещото развитие на обществото, така и за формиране на мотиви за учене в областта на природните науки. Дефинирана е и основната цел на изследването: В условията на прехода към пазарна икономика, върху основата на разкриване на същността и динамиката на промените в ценностната система на юношите-ученици, да се разработи рационална методика за учебно-възпитателен процес по биотехнология, която да уточни тези педагогически условия и фактори, които най-интензивно влияят върху формирането на мотиви за учене.

Авторът поставя и задачи, решаването на които ще осигури постигането на поставената цел. Да се:

- ✓ проведе теоретичен анализ на същността на мотивите за учене.
- ✓ анализира влиянието на прехода към пазарна икономика върху мотивацията за учене.
- ✓ изясни значението на биотехнологията и необходимостта от овладяване на биотехнологични знания, умения, навици.
- ✓ разработят модели за учене и учебното съдържание по биотехнология в различните форми на обучение.
- ✓ разработят биотехнологично мотивирани уроци.

✓ изработят професиограми на биотехнологични професии, които да формират мотиви за избор на професия

✓ създадат и експериментират материали по биотехнология за оценка и контрол на знанията

✓ проведе проучване колко от завършилите ученици кандидатстват с конкурсен изпит по биология и биотехнология.

Поставената цел и задачи са достатъчно добре дефинирани. Постигането им ще бъде принос в изследванията на възможностите за повишаване мотивацията на учениците.

2. Организация и методика на изследването

За получаване на достоверни резултати е необходим подбор на подходяща методика, която да отговаря на определени условия, както по отношение на получаване на точни резултати така и сравнително лесното им реализиране. В дисертационния труд е използвана методиката препоръчана от Г.Бишков. Тази методика обхваща: предварително констатиращ етап, начален констатиращ етап, формиращ етап, краен констатиращ етап, етап на анализ. Обемът на извадката е определен според теоретичните изисквания за изследване с малки групи.

Изследването обхваща ученици от гр. Плевен - СОУ „Иван Вазов“ и Професионална гимназия по електроника и химични технологии в продължение на 5 години (1992-1997 г.) с ученици от IX-ти до XII-ти клас. Изследването обхваща две експериментални и две контролни групи.

Ефективността на учебния процес се проследява с помощта на пет критерия, съдържащи между 2 и 3 показателя.

Оценяването на проведената процедура на изследване и използваните методи позволява да се заключи, че те са подбрани професионално. Прави впечатление, че експерименталното изследване е проведено преди повече от 10 години.

3. Теоретични проблеми свързани с мотивацията на учениците.

В глава 1 са разгледани въпроси свързани с пазарната икономика, със същността на мотивацията на учениците, с мястото на биотехнологията в образованието. Изяснени са основните понятия, връзките между тях, процесът, структурата, формите и стратегиите за учене, характерните черти на мотивите за учене, възможностите за формиране на мотивацията за учене и др. При

разработването на частта са цитирани значителен брой източници, като общият брой на заглавията е 115. Авторът достига до някои обобщения, които са илюстрирани със схеми и таблици.

За съжаление част от предложените текст не отговаря напълно на съвременните разбирания за развитие на обществото и обучението. Липсват устойчивото развитие, ключовите компетентности. Реформата, за която се говори в дисертацията е минал етап и в момента се разработва нова учебна документация.

Направеният преглед показва, че дисертантът е положил много труд и време, в резултат на което е навлязъл сериозно в изследваната от него област.

4. Използване на биотехнологията за повишаване мотивацията на учениците.

В глава 2 са разгледани въпроси свързани с възможностите и методите за използване на биотехнологията при формиране на мотиви за учене на учениците от средното училище. Това са въпроси свързани със: същността на биотехнологията, основните методи за формиране на познавателна мотивация, значението на учебното съдържание в обучението, учебните програми и стандарти. Особено значение има разработването на модел за биотехнологично мотивиран урок и конкретното разработване на уроци. Най-ценното от тази част на дисертацията са разработените уроци (около 30, 10 от които са представени в дисертацията), описанието на кръжока по биотехнология и проведената научно техническа конференция. Разработени са и контролни тестове. Материалите показват високата квалификация на дисертанта. Те са използвани в учебния процес и за провеждане на педагогически експеримент.

Предложените материали в тази част показват, че докторантът може да прилага успешно в практиката, теоретичните основи разгледани в първата част.

5. Провеждане на педагогически експеримент.

Педагогическият експеримент е насочен към изучаване на промяната в мотивацията на учениците в резултат на проведеното обучение. Той обхваща няколко основни етапа: констатиращ етап, формиращ етап, контролен етап, етап на анализ.

В хода на изследването са използвани разработените уроци, анкета, контролни тестове.

Получените резултати, обработването им и статистическия анализ са представени подробно с помощта на таблици, диаграми и графики. Тези данни са анализирани след всяко измерване и са направени изводи, които отговарят на получените резултати.

Получените опитни резултати са разнообразни по съдържание и значителни по обем. Направените констатации показват, че избраният подход за работа е подходящ, а основните елементи на поставената цел са достигнати.

5. Научни публикации.

Дисертантът е автор на 9 публикации, две от които са под печат. Работите са публикувани в български списания свързани с образованието, като 7 от тях са свързани директно с дисертационната работа. От материалите свързани с дисертацията 5 са публикувани до 1095 година, а 2 след 2009. Във всички публикации дисертантът е единствен автор, което е указание за самостоятелността му при разработване на дисертацията. Няма данни за участие в научни форуми.

Броят на публикациите и списанията, в които са публикувани отговаря на изискванията за дисертационен труд в областта на методиката.

6. Основни научни приноси

Основните научни приноси на дисертацията могат да се определят като научно приложни.

1. На основата на анализ на литературата са предложени някои корелационни зависимости свързани с мотивацията за учене и обучението по биотехнология.

2. Разработени са и внедрени в практиката значителен брой уроци, програми за кръжоци и конференция, насочени към формиране на мотиви за учене в обучението по биотехнология.

3. Разработени са дидактически тестове, за контрол и оценка на знанията по биология и биотехнология.

4. Проведен е значителен по обем педагогически експеримент, свързан с изследване на възможностите на разработените материали за повишаване на мотивацията на учениците.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Обемът на дисертационния труд е значително по-голям от необходимото. Част от теоретичния материал се повтаря в експерименталната част. Големият обем на дисертацията е довел до допускане на правописни и стилни грешки. Например, оформянето на дидактическите тестове е различно.

Дисертационния труд се чете трудно. Една от причините е обемът от 300 страници. Друга причина е, че различните елементи не са отбелязани с подзаглавия и поради това трудно могат да се намерят при вторично разглеждане. Извеждането на схемите в приложения също затруднява възприемането на текста. Заглавията от съдържанието не отговарят във всички случаи на заглавията в текста.

Към дисертанта имам следните въпроси:

1. Защо в някои от тестовете и отделните въпроси в един тест има по два, три или четири дистрактора? Защо броят на въпросите в тестовете е различен?
2. Използва ли дисертантът разработените материали в практиката си в момента?
3. Счита ли дисертантът, че промяната на учебните планове, която предстои, налага промяна в начина на обучение по биотехнология?

8. Лични впечатления

Нямам лични впечатления от дисертанта.

9. Заключение

Представеният дисертационен труд е значителен по обем и свързан с актуални проблеми на обучението по природни науки. Прегледът на научната продукция показва, че дисертантът е автор на идеите залегнали в проведените изследвания. Въпреки направените забележки, може да се заключи, че представеният труд отговаря по обем и качество на получените резултати на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление: Педагогика та обучението по .....

(Методика на обучението по биология).

След успешна защита ще гласувам за придобиване на образователната и научна степен „Доктор” от Ангел Иванов Колев.

Дата: 04.05.2013 г

Рецензент:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Manev', written in a cursive style.

/доц. д-р Стефан Манев/